

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Baptistae Mantuani Carmelit[a]e de patientia aurei libri
tres**

Baptista <Mantuanus>

Dauentrie, 1515

De morborum spiritualium origine ca.vii

urn:nbn:de:hbz:466:1-30534

Liber Primus

Ut igitur oim supradictorū cōcludat affinitas, corpori corpora debetur medicina corporalis medic⁹, et medico premiū corpale, atq̄ vero q̄ spūs est, spiritualis medicina, spūalis medicus, et medico premiū spirituale proponitur. Sic oportet nos psuasos esse, qm̄ id et rōni et doctrine apostolicę cōsentaneū est, et q̄ iacto hoc fundamento, facilius patiētię structura cōsurgit. hinc etiā sicut mortez corpori, sic immortalitatē animę natura denūciat, cuz. s. eam vt naturalis opis minime egentē relinquit incustodituz, at de⁹ curā eius assumit, nō quo (vt ante dixi) mortez effugiat, cui suapte natura nunq̄ addicta est, sed vt miserā sempiternam, cui peccādo se subūcit, euadat. Sed iā ad vestigandā spūaliūz morborū p̄gamus originem

De morborū spiritualium origine ¶ Ca. viij.

Spiritualium infirmitatū (quib⁹ pene totū gen⁹ hūanūz operimū) tibi, si aduerteris, radices et fundamentū breuib⁹ explicabo, vt cognito morbi loco, sciamus vbi oportz applicare remediū. In hoc peripateticorū et theologorū scholę cōsentiūt, duas esse p̄ncipales animę partes, p̄ quas vidētur hoīes duas, et has quidem cōtrarias naturas assecuti, rōnalez. s. et sensitīuaz. Ista cum belluis nobis cōmunis ē illa s̄o pp̄ria est hoīs forma. Prīmaq̄ p̄fectio rōnalez in duas secat partes. Intellectū. s. et voluntatez. Intellect⁹ est om̄ia cognoscere. Volūtatis s̄o intellecta, si bona videātur appetere, sin aut mala nocētiq̄ sint vel appareāt, quoad eius fieri potest, pp̄pullare vel fugere. Sensitīua duas itez cōtinet vires, vnaz qua ea que sensui occurrūt aut obūciūtur dinosci. alterā, qua occurrētia obiectaq̄ pri⁹ cognita, vel tenere satagit. vel declinare. Prīma vis ē ea qua sentim⁹, qua videm⁹, qua audim⁹, qua palpamus, qua olfacim⁹ qua et gustam⁹. Nā quasi quidā fonticul⁹ in quinq̄ sensuūz exteriorū riuulos s̄tus ista defluxit, exteriorū inq̄ nā vt philosophis placz, totidez sunt interiores sensus, qui intra cranēi forulos cerebriq̄ cauernulas (vt visuz est Auicēnē et Alberto magno ac ceteris medicorū ac philosophorū, qui de corpis hūani anatomia scripsere) discre-

Liber Primus

tas habent sedes, propriasque mansiones, que spirituum animalium
vie specierumque receptacula nominantur. Sed ex his phantasiam comemo-
rasse sufficiat. Quando ipsa id officium in parte sensitiva sortita est, quod
intellectus obtinet in rationali. Altera vis seu virtus bifaria quoque di-
uiditur, in concupiscibiles, scilicet et irascibiles. Concupiscibilis in ea fertur que
voluptates afferre, per sensum et phantasiam iudicantur. In ea vero que
tristitia apparent ita se habet, ut ea vel abigat, si facultas adsit, vel pro-
cul ab eis sese quam maxime proprietat. Irascibilis ad subsidium istius coniun-
ta est, quotiens enim concupiscibili quidpiam impedimenti se ingerit, iras-
cibilis magno impetu accurrens, illud totis viribus conatur auertere.
Dic diligenter aduerte, huc mentis acies tota attentione conuerte. Jam
tibi ostensurum sunt malorum omnium fomites scelestorumque radices, unde omnis
nostra descendit iniquitas. Videbis acerrimum hostem virtutis, videbis id
quod membrorum leges Paulus appellat. Lex membrorum est virtutis concu-
piscibilis imperium, qui grece ορμη dicitur. hic spiritus in id solum quod des-
lectat, nulla honestatis, nulla virtutis, nulla dei habita ratione, tanquam
magnes ad polium mira nature lege conuertitur. Hi duo appetitus in eas-
dem anima quasi due in eodem axe rotę sessori et equo comparari possunt
Voluntas recta sessor est, appetitus equus, sicut enim equus ante quam dome-
tur est freni et sessoris impatiens, sic appetitus nisi prius longa diligen-
tię cura coherceatur voluntates aspernat in diuersa cum indignatione
se propriet, domabilis est, sed longa opus est diligentia, magnis calcari-
bus, fortissimisque capistris, et frenis utendum est. Res miras audi. quam ve-
lim sepius adhibita diligentia contempleris. Quicquid leges tam sacre quam
ciuiles, tam veteres quam nouę, tam publice quam priuę, seu in poenarum comi-
natur, seu pollicentur in premium, eorumque tendit, ut huius contumacissis-
mi appetitus, ceruicofarum duricie, et caput obstipum contundat et subi-
gat. Facilius Xerxem Themistocles, Darium Alexandrum, Gallos Ces-
sar, Bellerophon Chimeram, Hercules Hydram, Theseus Minot-
taurum, Aristeus Protheum, Cadmum draconem, quam hanc immanissimam
feram debellauit, imo cum illa debellarint, ipsi ab ista oppugnari sunt et

Liber Primus

expugnati: propterea dictus est a sapiente. Melior est patiens viro forti, et qui a iō dñatur suo, expugnatore vrbium. Nō aliam ob causam veteres heremite viri sanctissimi, quales in noua lege fuerūt, Paulus, Antoni⁹, Hilari⁹, et in veteri Helias, Heliseus, et ceteri filij pphetarū, Carmeli accolę ordinis nrī pncipes et auctores, vrbes, et hominum cōsortia fugiebāt, in ieiunijs et in diuinarū rez contemplatione degebāt, nō aliā in quā ob causas, nisi vt hunc rebelles et cōtumaces appetitum emollirent, legiq; subijcerent, cōtinua hęc intra nos pugna, et vt Augustinus inquit, rara victoria

De animi perturbationibus

CC. viij.

Nec pretereundus hoc loco partē hanc anime quaz sensitiuā dicim⁹ nunq̄ quiescere, sed instar maris semp̄ fluare. et assiduis perturbationibus agitari. Sicut em̄ mare duodecim vētis, q̄s Plinius in libro de naturali histo. cōnumerat, et vexari nō desinit, hoc est ab oriente in occidentes, et ab occidente rursum in orientem veniam⁹ sub solano, vulturno, euro, noto, Austro, Libanoto, Aphrisco, fauonio, Cauro, Traſcea, Septentrione, Aquilone, Cęcia, ita memorata pars anime totidē p̄turbatōib⁹, quas Egidius Rhomas n⁹ libro p̄mo de regimine pncipuz refert, in magnos fluct⁹ intumescit et fremit. Sūt autē hęc p̄turbaciones, amor, desiderij, odij, abhominatio, delectatio, dolor seu tristitia. Ista em̄ ad animuz, ille vero referūtur ad corp⁹. Spes, desperatio, audacia, timor, ira, segnicies quā ipse Egidius et alij Neoterici vocāt mansuetudinē passionū, ad eī⁹ mānsuetudinis differētiā, quę cū sit mediocritas quędā inter irā et segnicie, nō passio sed stus est et appellat⁹. Prim⁹ senarius ad cōcupiscibile, scdus pertinet ad irascibile. Sed quę ad modū p̄t̄ iā dictos gñales vētos alij q̄daz peculiare sunt vt Sciro apud Athenienses paulum a Cauro deflectēs, sic dicit⁹ q̄ spiret a saxis, q̄ Sciro laetro a Thesio interfectus quōdaz inhabitabat. et Circi⁹ apud puincia Narbonēses naues in Italia recto cursu deferēs. Ita preter itaz dictas p̄turbaciones, alię quędaz numerātur ab Aristotele, in libro